

Methode voor de onderbouwing van afwijkingen conform artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd decreet integraal waterbeleid (Waterwetboek)

Versie 2024.01 (juli 2024)

INHOUD

1 Inleiding5

2 Voldoet een project, plan of programma aan de voorwaarden voor een afwijking?5

 2.1 Redenen van hoger openbaar belang7

 2.2 Nut voor gezondheid van de mens, handhaving van veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling enerzijds en nut voor milieu en samenleving anderzijds8

 2.3 Alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen9

 2.3.1 Mogelijke stappen en maatregelen9

 2.3.2 Aantonen haalbaarheid10

 2.4 Het doel kan niet bereikt worden met voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen omwille van technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten10

 2.4.1 Voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen10

 2.4.2 Technische haalbaarheid11

 2.4.3 Onevenredig hoge kosten11

Bijlage 1 Juridisch kader13

Bijlage 2 Fysische kenmerken van oppervlaktewaterlichamen.....14

Bijlage 3 Meer weten?16

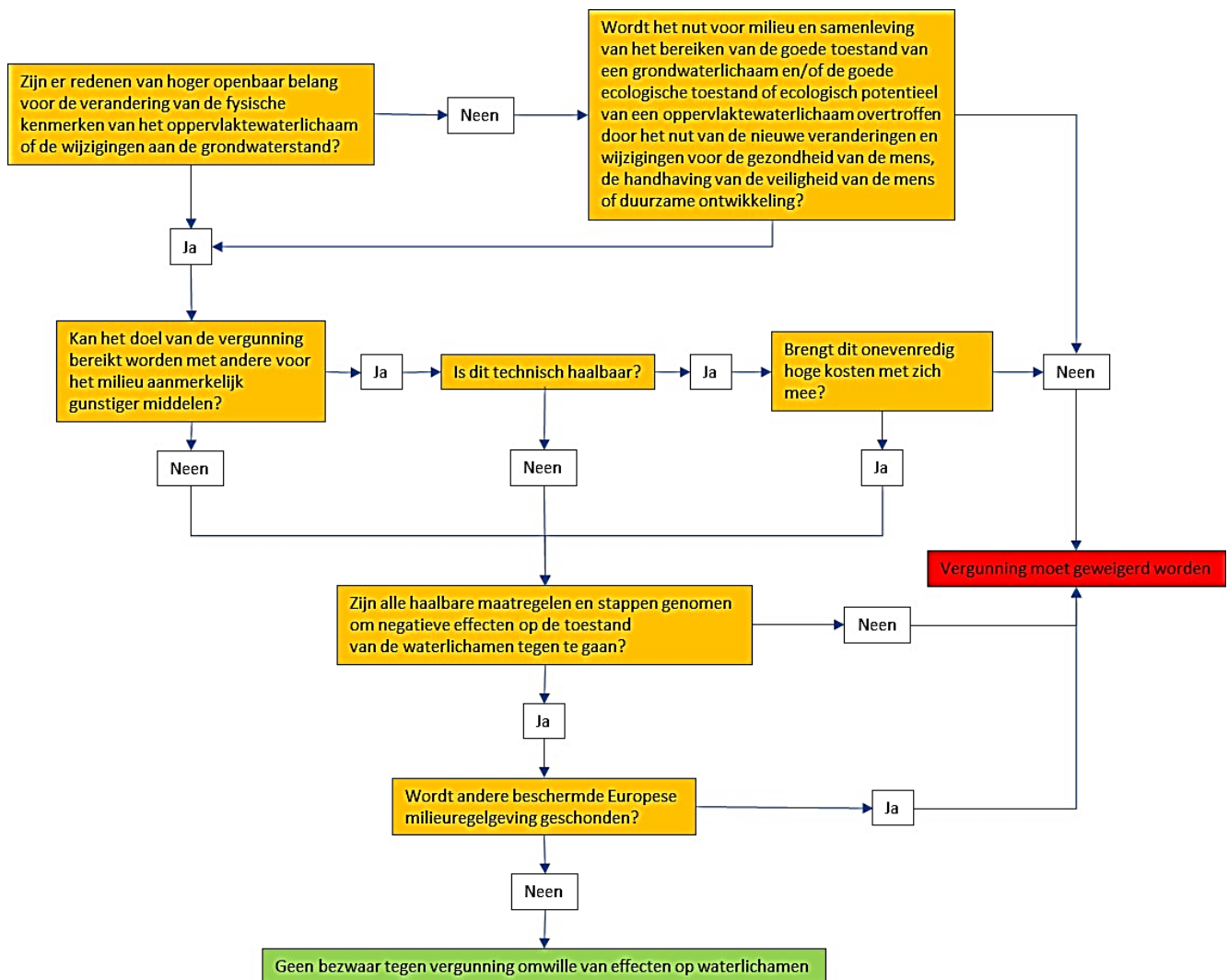
veranderingen en wijzigingen voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling,

- alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen om de negatieve effecten op de toestand van het oppervlaktewaterlichaam of het grondwaterlichaam tegen te gaan, en
- het doel dat met die veranderingen of wijzigingen van het oppervlaktewaterlichaam of grondwaterlichaam wordt gediend, kan niet worden bereikt met andere voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen, omdat dit technisch niet haalbaar is of onevenredig hoge kosten zou meebrengen.

Daarnaast stelt de Kaderrichtlijn Water (artikel 4.9) dat hetzelfde beschermingsniveau als de bestaande Gemeenschapswetgeving moet gewaarborgd blijven bij toepassing van de uitzonderingen. Een afwijking kan dus enkel als daarmee geen andere Europese regelgeving overtreden wordt.

Onderstaand overzicht geeft dit schematisch weer.

2.1 Redenen van hoger openbaar belang

Artikel 1.7.2.5.4 stelt dat de redenen voor de veranderingen in de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam of de wijzigingen in de grondwaterstand van hoger openbaar belang moeten zijn, tenzij het nut van het bereiken van de goede toestand van een grondwaterlichaam, de goede ecologische toestand van een oppervlaktewaterlichaam, het goede ecologisch potentieel van een kunstmatig of sterk veranderd oppervlaktewaterlichaam voor milieu en samenleving wordt overtroffen door het nut van die nieuwe veranderingen en wijzigingen voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling.

Algemeen wordt aangenomen dat een project of programma aantoonbaar onontbeerlijk moet zijn in het kader van onder meer één of meer van de hierna vermelde maatregelen, beleidsopties of activiteiten⁵:

- a) maatregelen of beleidsopties die gericht zijn op de bescherming van voor het leven van de burger fundamentele waarden zoals gezondheid, veiligheid en milieu;
- b) fundamentele beleidsmaatregelen voor de staat en de samenleving;
- c) de uitvoering van economische of maatschappelijke activiteiten waardoor specifieke openbare dienstverplichtingen worden nagekomen.

Andere argumenten kunnen ook gelden, maar ze moeten wel aantonen dat er een hoger openbaar belang is dat het belang van het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen overtreft. Bij schadelijke effecten op de kwantitatieve toestand van grondwater kunnen geen andere redenen gebruikt worden (zie art. 2/1 van het Watertoetsbesluit).

Door telkens een vergelijking en afweging te maken van de situatie met of zonder uitvoering van het project kan het groot maatschappelijk belang van een project onderbouwd worden op vlak van een van de voorgaande, of andere punten. Deze vergelijking gebeurt zowel in de ruimte als in de tijd. Bij milieuvoordelen spelen ook andere milieuaspecten dan de effecten op water een rol (bijvoorbeeld reductie van luchtvervuiling of emissie van broeikasgassen).

2.2 Nut voor gezondheid van de mens, handhaving van veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling enerzijds en nut voor milieu en samenleving anderzijds

Als geen hoger openbaar belang kan aangetoond worden, moet het nut van het bereiken van de goede toestand van een grondwaterlichaam of de goede ecologische toestand of het goede ecologisch potentieel van een oppervlaktewaterlichaam voor milieu en samenleving overtroffen worden door het nut van die nieuwe veranderingen en wijzigingen voor de gezondheid van de mens, de handhaving van de veiligheid van de mens of duurzame ontwikkeling. Dat wil zeggen dat het nut voor de gezondheid van de mens, voor de handhaving van de veiligheid van de mens of voor duurzame ontwikkeling moet aangetoond worden en afgewogen worden tegenover het nut van het bereiken van de goede toestand van een grondwaterlichaam, de goede ecologische toestand of het goede ecologisch potentieel van een oppervlaktewaterlichaam voor milieu en samenleving.

Er is geen voorgeschreven methode voor deze afweging, maar het is belangrijk dat de **afweging transparant en op een onderbouwde manier** gebeurt. Het nut kan uitgedrukt worden in kosten en baten, waarbij ook de baten waaraan verzaakt wordt in beeld moeten komen. Hierbij moet eveneens gekeken worden naar de toekomstige situatie (als bvb. de goede toestand nog niet is bereikt, maar in gevaar wordt gebracht door een project). Kosten en baten kunnen op verschillende manieren uitgedrukt worden: monetair; kwalitatief, kwantitatief en aan de hand van verschillende criteria.

⁵ Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7), 2017 (https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CIS_Guidance_Article_4_7_FINAL.PDF)

BIJLAGE 1 JURIDISCH KADER

- **Gecoördineerd Decreet integraal waterbeleid:** Decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (ook wel Waterwetboek genoemd).
- **Kaderrichtlijn Water:** Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

BIJLAGE 2 FYSISCH KENMERKEN VAN OPPERVLAKTEWATERLICHAMEN

De hydromorfologie bepaalt de fysische kenmerken van waterlichamen. Volgende elementen bepalen mee de toestand van de biologische kwaliteitselementen en spelen daarom een rol in de beoordeling van de effecten.

Voor **rivieren** zijn dit:

- hydrologisch regime (kwantiteit en dynamiek van de waterstroming);
- verbinding met grondwaterlichamen;
- riviercontinuïteit;
- morfologie (variëaties in rivierdiepte en –breedte, structuur en substraat van de rivierbedding en structuur van de oeverzone).

Voor **meren** zijn dit:

- hydrologisch regime (kwantiteit en dynamiek van de waterstroming, verblijftijd en verbinding met het grondwaterlichaam);
- morfologie (variatie van de meerdiepte, kwantiteit, structuur en substraat van de meerbodem, structuur van de meeroever).

Voor **overgangswateren** zijn dit:

- morfologie (dieptevariatie, kwantiteit, structuur en substraat van de bodem en structuur van de getijdenzone);
- getijdenregime (zoetwaterstroming en golfslag).

Hydromorfologische wijzigingen worden veroorzaakt door werken in of in de nabijheid van een oppervlaktewaterlichaam met een invloed op de structuur, waterhuishouding en/of waterkwaliteit van de waterloop of het meer.

Er kunnen twee categorieën worden beschouwd: morfologische wijzigingen en wijzigingen van het hydrologisch regime, bijvoorbeeld:

- **Morfologische wijzigingen:**
 - o Structurele wijzigingen aan de bedding van een waterlichaam
 - Verharding
 - Aanleggen dijk
 - Aanleg kademuren of oeversverstevingen
 - Overwelving
 - Aanleg wachtbekken
 - Aanleg gecontroleerd overstromingsgebied
 - Demping waterloop
 - Verdieping waterloop
 - Verbreding waterloop

//

- Verlegging waterloop
 - ...
- Wijzigingen aan de compartimenten (verbinden/splitsen)
 - Kunstwerken voor waterbeheersing: stuwen, sluizen, ...
 - ...
 -
- Wijzigingen aan het hydrologisch regime (lozingen worden apart beschouwd)
 - Wateronttrekkingen (zonder teruglozing in zelfde waterlichaam)
 - Damping waterloop
 - Wijziging lage afvoeren
 - Wijziging pieken
 - Wijziging verstuwning (stroomkracht (= debiet*helling) of verdeling energie over waterlichaam)
 - Wijziging overstromingsregime
 - ...

